

REFLEXE POMOCÍ FILMŮ

Cíl

Cílem tohoto nástroje je stimulovat reflexi takovým způsobem, kdy jsou kvality učitele identifikovány v učitelských filmech (nebo v situačních komediích). Tyto reflexe mohou být počátečním bodem pro učitele k identifikaci pedagogických kvalit.

Cílová skupina

Učitelé, studenti pedagogických oborů

Shrnutí/popis

U tohoto nástroje se společně sleduje film o škole, žácích a učitelích. Učitelé ve filmech (nebo situačních komediích) často představují určité stereotypy. Po filmu účastníci diskutují o (skrytém) sdělení o pedagogických kvalitách, které lze z filmu odvodit.

Sdělení o pedagogických kvalitách mohou být srovnána se způsobem, jakým je vnímají účastníci, a to individuálně či jako skupina.

Materiály

- Filmy a přehrávač (DVD, video, internet, ...)
- Filmy k diskuzi mohou být velmi rozdílné, od těch nejlepších až po nejhorší. Seznam možných filmů najdete např.
<http://www.amazon.com/MY-Never-Fail-Teacher-Movies/lm/2B4OBT2BM7M4U>
http://www.amazon.com/gp/richpub/syltguides/fullview/2HAY51OFTLYEK/ref=cm_syt_fvfm_f_1_rlrsrc0/002-6835687-9817600
http://www.amazon.com/Stories-about-Teachers/lm/L6MQ3TS5VFWW/ref=cm_lmt_fvfm_f_4_rlrsrc0/002-6835687-9817600
http://www.amazon.com/Tales-About-Teachers/lm/1K9X0QN9RTWFY/ref=cm_lmt_fvfm_f_3_rlrsrc0/002-6835687-9817600
http://www.amazon.com/Teacher/lm/1HJ3P7MAJG8TW/ref=cm_lmt_fvfm_f_4_rlrsrc0/002-6835687-9817600
Dalšími vhodnými filmy (které nejsou uvedeny výše) jsou například Matylda (Roald Dahl), Harry Potter, Policajt ve školce (Arnold Schwarzenegger) apod.
- V mnoha případech je nezbytné vybrat vhodné části, protože celý film zabere mnoho času. Výběr lze provést náhodně či tematicky (např.

učitelé v situacích ve třídě).
(přidat: užitečné části)

Metodologie

Instruktor vybere film či situační komedii (nebo část filmu) dle toho, jaký typ diskuze chce stimulovat (např. když chce použít určitý stereotyp učitele jako zdroj inspirace).

Lekce začíná sledováním filmu (s popcornem a sodou!).

Po filmu se skupina rozdělí na podskupiny (3-5 účastníků). Účastníci v rámci skupiny diskutují o stereotypu zobrazeném ve filmu, a které kvality byly zvýrazněny.

Odtud pak může diskuze vést různým směrem:

- Diskuze se zaměří na způsob, jakým škola, kde učitelé pracují, reprezentuje (ideální) obraz toho, co ukazuje film. Pokud ne, co je třeba udělat pro to, aby byl tento (ideální) obraz dosažen?
Užitečné reflexní otázky jsou: „Kým chcete být, komu závidíte?“
- Diskuze se může zaměřit na identifikaci dalších učitelských stereotypů (pokud možno tak zobrazených ve filmech). U každého stereotypu jsou identifikovány kvality, silné a slabé stránky. Srovnání stereotypů lze použít k identifikaci kvalit perfektního učitele.

Identifikace kvalit ideálního učitele/školy může být použita pro úvahu o rozdílech osobních kvalit účastníků a dokonalých kvalit a o možných způsobech navýšení osobních kvalit.

Dalším přístupem k využití srovnání učitelských stereotypů je zdůraznění faktu, že různé stereotypy mohou podporovat učení a vývoj žáků a že neexistuje jeden nejlepší typ učitele. Pak je otázkou:

- Pro každého účastníka: který stereotyp na mě sedí, jak můžu zlepšit silné stránky tohoto stereotypu/učitele a jak kompenzovat slabé stránky?
- Pro tým: máme tu správnou směs stereotypů?

Variace

Viz výše.

Pokud účastníci nejsou se stereotypy učitelů prezentovaných ve většině filmů či situačních komediích spokojeni, můžete je vyzvat k tomu, aby navrhli film nebo situační komedii, která ukáže realističtější reprezentaci učitele.

Tuto metodu lze také využít s řediteli škol s použitím stereotypů ředitelů ve filmech.

Zázemí/teorie

Učitelé hrají klíčovou roli v mnoha filmech. Buď se jedná o toho nejhoršího učitele, jakého si dovede představit nebo o toho nejlepšího. V obou případech filmy podávají implicitní (někdy dokonce explicitní) myšlenky o kvalitách učitele. Většina těchto filmů vychází z klasického stereotypu: starostlivý učitel, učitel, který tě naučí věřit si, diktátorský učitel, urážlivý učitel, starý moudrý muž, šílený vědec atd.

Stereotyp: pochází ze starobylého procesu vytváření kovových plátů každého písmena v abecedě za účelem tisku. Znamená „nastavený“ a „pevný“ obraz. Když toto slovo používáme o lidech, znamená okamžitý nebo pevně daný obraz dané skupiny lidí. Stereotypy mohou být založeny na pohlaví, rase, věku, postižení a povolání.

Reprezentace: je způsob, jakým jsou skupiny prezentovány v médiích a populární kultuře, často s použitím stereotypů. Stereotypické představy, které se používají k reprezentaci různých skupin, mohou ovlivnit postoje k nim ve skutečném životě.

Průměrná polhodinová televizní show má jen dvacet minut k tomu, aby sdělila příběh. Stereotypy spisovatelů a producentů nabízí rychlý způsob, jak s příběhem pohnout. Tím, že používají stanovené postavy jako vzpurný teenager, hloupý pomocník nebo autoritářský otec mohou producenti sdělit myšlenky širokému publiku, aniž by museli použít složitější reprezentace.

Protože mnoho z nás tyto předvídatelné stereotypy zná, televizní producenti je využívají k tomu, aby oslovili co nejširší možné publikum.

Zdroj: Jane Tallim (2002), Images of Learning: Secondary Media Awareness Network.

Použití stereotypů je součástí způsobu, jakým televize či filmy fungují: v rámci omezeného časového rámce je třeba zachytit pozornost diváků a sdělit zprávu či příběh. Hlavním cílem filmu či situační komedie je pobavit, a proto film potřebuje akci a ne příliš mnoho nuancí. Některé filmy o učitelích s omezeným množstvím klasických modelů byly nominovány na ocenění a vydělaly spoustu peněz (viz Tinsel Town Teachers v příloze).

Úvahy o stereotypu, který je prezentován, a o (chybějících) kvalitách, které jsou zdůrazňovány, mohou být použity jako podnět k diskuzi o tom, které kvality jsou pro učitele důležité. Film či více filmů lze také využít k diskuzi o stereotypu učitele, o silných a slabých stránkách každého stereotypu a o způsobu propojení dokonalého učitele s různými stereotypy.

Viz např.:

- <http://www.media-awareness.ca/english/resources/educational/lessons/secondary/stereotyping/upload/Images-of-Learning-Secondary-Lesson-Kit-2.pdf> (příprava lekce od Media Awareness Network o tom, jak je stereotyp učitele a studenta prezentován v TV a ve filmu)
- <http://www.media-awareness.ca/english/resources/educational/lessons/elementary/stereotyping/upload/TV-Stereotypes-PDF.pdf> (příprava lekce od Media Awareness Network o roli stereotypu v TV).
- <http://www.teachwithmovies.org> (zaměření na použití filmů u studentů na druhém stupni vzdělávání)

Podmínky

Dobrá a inspirující výběr z jednoho či více učitelských filmů (nebo jejich části).

Vhodné filmy můžete najít

- <http://www.educationworld.com/admin/admin/admin156.shtml>
- Amazon.com má tematický seznam, např.
 - Nejlepší učitelské filmy, http://www.amazon.com/Best-nbsp-Teacher-nbsp-Movies/lm/R36QLT2GOIBNCJ/ref=cm_srch_res_rpli_alt_1
 - Nejlepší filmy o učení, http://www.amazon.com/gp/richpub/syltguides/fullview/R24CBPTK5TE6SS/ref=cm_syt_dtpa_f_1_rds00?pf_rd_p=253463701&pf_rd_s=sylt-center&pf_rd_t=201&pf_rd_i=B000NOK1KM&pf_rd_m=ATVPDKIKX0DER&pf_rd_r=1KNVB61V81T8PFDVBD6X
 - Filmy o inspirujících učitelích, http://www.amazon.com/gp/richpub/syltguides/fullview/2HAY51OFTLYEK/ref=cm_syt_fvsy_f_4_rysdsd0
 - Filmy o škole, http://www.amazon.com/Not-cool-school-movies-about-school/lm/R1CAJ06TOT3VFS/ref=cm_lmt_fvsy_f_5_rysdsd0

- Youtube má bohatou kolekci filmových scén ze slavných filmů (např. http://www.youtube.com/watch?v=wenGK_xzmSk&feature=related) nebo <http://www.youtube.com/watch?v=Iz-gv6af-tw&feature=related>)

Silné a slabé stránky

Silné stránky:

Metoda kombinuje aktivní reflexi s relaxační a sociální volnočasovou aktivitou: sledování dobrého filmu.

Slabé stránky:

Sledování filmu zabere kolem dvou hodin. Rizikem je, že účastníci (kteří často mají hodně práce) mají pocit, že plýtvají časem. V takovém případě lze film sledovat večer během dvou lekcí. Reflexe na film začíná ráno po posledním dni.

Další alternativou je sledovat pouze výběr filmových scén.

Filmy samotné neusnadňují hloubkovou reflexi. Hloubka reflexe a její důsledky pro profesionální rozvoj závisí na kvalitě diskuze, vypracování reflektivních otázek atd.

Použití filmů nestimuluje systematickou analýzu pedagogických kvalit.

Příloha

Tinsel Town Teachers¹ **Gavin Hainsworth**

Drahý Gavine,

Díky za příležitost k posouzení Vašeho scénáře k filmu „Secondary School Daze“. Vaše snaha, přestože evidentně založená na přímém učitelském zázemí, nesplňuje naše výrobní potřeby. Vaše tvorba je přesto navzdory Vašemu nedostatku zkušeností s psaním scénářů slibná. Rozhodl jsem se, že se s Vámi podělím o některé ze svých přínosů za více než 25 let v oboru a nabízím Vám následující ověřená témata a scény z filmů s učitelskou tematikou. Pokud se budete těchto vzorů držet, máte nejen šanci, že si Váš scénář někdo vybere, ale také že budete mít úspěch jak finanční, tak u kritiků. Doporučuji, abyste si vypůjčil následující filmy, které jsou jistě dostupné ve videopůjčovně ve Vašem okolí a ve kterých uvidíte modely, které níže popisují:

Sbohem, pane profesore (Goodbye, Mr Chips, 1939),
Džungle před tabulí (Blackboard Jungle, 1955),
Pánu učiteli s láskou (To Sir, with Love, 1967),
The Prime of Miss Jean Brodie (1969),
Učitelé (Teachers, 1984),
Snídaňový klub (The Breakfast Club, 1985),
Volný den Ferrise Buellera (Ferris Bueller's Day Off, 1986),
Ředitel školy (The Principal, 1987),
Ukaž, co umíš (Stand and Deliver, 1988),
Opři se o mě (Lean on Me, 1989),
Společnost mrtvých básníků (Dead Poets Society, 1989),
Policajt ze školky (Kindergarten Cop, 1990),
Nebezpečné myšlenky (Dangerous Minds, 1995),
Opus pana Hollanda (Mr. Holland's Opus, 1995),
Suplent (The Substitute, 1996),
In & Out (1997)
187 (1997).
Hudba mého srdce (Music of the Heart, 2000)

¹ Tento článek se původně objevil v září 1998 v časopise [Teacher](#), který vydává federace učitelů (B.C. Teacher's Federation).

Pošli to dál (Pay it Forward, 2000)
Osudové setkání (Finding Forrester, 2001)

Těchto 17 filmů celkově nasbíralo přes 22 akademických nominací (6 výher), 10 z nich bylo mezi nejvýdělečnějšími filmy během prvního roku (všech 17 dohromady přineslo hrubý zisk přes 800 milionů dolarů).

Zde jsou některé klasické modely::

Učitelé na plátně začínají jako mladí idealisté

Většina učitelských filmů jsou různými verzemi jednoho příběhu – učitelé začátečníci jsou vhozeni do drsné reality nové školy. Jsou naivní, idealističtí a naprosto nepřipravení na to, co je čeká. Jak říká Rick Dadier (Glenn Ford, *Džungle před tabulí*): „Chci učit. Většina z nás chce dělat něco kreativního – být malířem, spisovatelem či inženýrem. Já jsem si ale myslel, že kdybych mohl pomoci tvarovat mladou mysl, tak nějak tvarovat mladé životy, že by to bylo opravdu něco.“ Postava učitelky z *Nebezpečných myšlenek* (Michelle Pfeiffer) říká po té, co je na místě zaměstnána, aby učila třídu akademických studentů, kteří se již zbavili pěti suplentů: „Lekce paní Shephardové budou nejspíš v jejím stole, že.“ Jejich sny dokonce mohou zahrnovat nevinné ambice jako ty pana Chipse: „Pane řediteli, pro mě to znamená hodně, že tady mohu být. Je to něco, pro co stojí za to pracovat.“ Věří, že „studenti splní naše očekávání a touhy,“ Jaime Escalante (Edward Olmos, *Ukaž, co umíš*).

Učitelé na plátně místo profesionálních rad od svých kolegů dostávají cynická doporučení

Tento fakt je odhalen ve sborovně či v první scéně, kdy se kolegové setkají. Pan Chips se dozví, že „chlapce vzrušuje čerstvá krev – ale nedovolte jim posmívat se vám – dejte si pozor na připínáčky a hřebíčky na své stole,“ a je dotázán, zda je pohybově nadán, „ne že by někdy byli tak nebezpeční se zbraněmi.“ Dobrým modelem cynismu je Jim Murdock (*Džungle před tabulí*). Je představen, zrovna když cvičí s boxovacím pytlím, „musím se před začátkem nového pololetí dostat do formy,“ protože jeho škola je „odpadkovým košem vzdělávacího systému. Vezměte ta nejhorší děcka ze všech ostatních škol, dejte je všechny do této školy a dostanete jeden obrovský přetékající odpadkový koš.“ „Analfabety nemůžeš učit logaritmem,“ prohlásí jeden učitel ve filmu *Ukaž, co umíš*.

Učitelé na plátně vždycky dostanou tu nejhorší třídu

Tato ořepaná pravda je nadčasová, od létajících koulí z papíru (*Sbohem, pane profesore*), přes jazzové maníky v kožených bundách (*Džungle před tabulí*), tanečníky (*Panu učiteli s láskou*), až po gangster rappery (*Nebezpečné myšlenky, Ukaž, co umíš, Suplent, Ředitel školy*)— to vše po zaznění školního zvonku. Lavice jsou rozbité a počmárané a studenti jsou totálně mimo kontrolu.

Prohrabávají se složkami a stolem učitele (*Suplent*).

Ve třídě není dost židlí (*Ukaž, co umíš*), což částečně vysvětluje, proč se o lavici dělí dvojice (*Džungle před tabulí, Ukaž, co umíš, Nebezpečné myšlenky, Učitelé, Ředitel školy*). Jakákoli snaha odučit první lekci je překřičena studenty, kteří házejí baseballovými míčky (*Džungle před tabulí*), pивní plechovky (*Suplent*) nebo knihami (*Panu učiteli s láskou, Ukaž, co umíš, 187*). Zvonek, který hodinu ukončí, vždy zvoní pár minut po prvním zvonku, a třída i celá lekce je v troskách.

Učitelé na plátně nemají žádnou či jen minimální podporu ředitele školy

Jen jedna osoba je ještě menší podporou učitelům na plátně než jeho kolegové, a tou je ředitel školy. Ředitelé jsou ve své kanceláři izolováni od reality výuky a jsou neschopní, lhostejní nebo zastrašující. Ředitel Eugene Horne (*Učitelé*) běží zpátky do své kanceláře, když vidí dva učitelé, kteří se dohadují nad cyklostylem, a neví, kde jsou uloženy školní dokumenty. Ředitel Warneke (*Džungle před tabulí*) se více zajímá o hlas Dadiera než o falešné obvinění učitele z rasismu v jeho třídě nebo opakované přestupky se zbraněmi či pokus o znásilnění člena pedagogického sboru. „Pane Dadiere, dokud jsem tady ředitelem, tak zde nebudou žádné problémy s disciplínou,“ říká. Ředitel Claude Rolle zamete pod koberec výhrůžku smrti jednomu z učitelů (*Suplent*), protože bez důkazu přímého ohrožení by měla škola „na krku soud“.

Tam, kde ředitelé na plátně používají disciplínu, jdou do sociopatických extrémů. Ředitelé Joe Clark (*Opři se o mě*) a Rick Latimer (James Belushi, *Ředitel školy*) hlídají chodby své školy s baseballovou pálkou (na kterou se často spoléhají) či s jinými řídicími nástroji, jako je verbální zastrašování a výhrůžky adresované jak studentům, tak učitelům. Není náhodou, že je Rick Latimer povýšen na ředitele školy po té, co vezme baseballovou pálku na auto exmanželky – má přesně to, co je potřeba, aby člověk mohl obrátit školu vzhůru nohama.

Učitelé na plátně čelí narůstajícímu násilí ve školním prostředí, ve kterém musí být oni sami násilní, aby uspěli

Pan Dadier (*Džungle před tabulí*) odráží útoky studentů v uličce a ve své třídě a zabrání znásilnění učitelky v knihovně. Ředitel Rick Latimer (*Ředitel školy*) se musí porvat s pěti studenty ve své knihovně (které vyhodí z okna), ale také přeruší znásilnění učitelky, když jede na svém Harley (který se jmenuje El Principal) chodbou školy pro záchranu. Se svou motorkou a pálkou zlikviduje drogové dealery ve škole a zúčastní se bitky na život a na smrt. *Suplent* si to rozdává s KOD (králové destrukce), top gang v Miami, aby se pomstil za zastrašování své přítelkyně-učitelky, ale aby to mohl zvládnout, potřebuje žoldácký trénink a členy své polovojenské jednotky. KOD ale vede ředitel školy, pan Rolle, který školy využívá jako tranzitní bod pro obchod s drogami. Ředitel Rolle střílí jak po studentech, tak po učitelích, přičemž jednomu mladému učiteli říká „Dělám to jen pro vás“, když ho střílí do zad. Závěrečná přehlídka s automatickými zbraněmi, granáty a bazukami je nezbytná k tomu, aby byla škola zcela vyčištěna. Zbývající dva žoldáci se rozhodnou, že už nikdy nebudou pracovat ve školství.

Realismus ve filmech se školskými tématy může často zakrýt dobrý příběh (a, co je důležitější, úspěch na trhu). *Proč střílet učitele* (1976) je příliš realistický (je v něm jen jeden pěstní souboj a nenaplněná milostná aféra) a je příliš kanadský. Pokud chcete vytvořit opravdu nadčasový film (jako je *Snídaňový klub* či *Volný den Ferrise Buellera*), možná bude nejlepší, když se vykašlete na učitelská témata a budete se věnovat zajímavějším životům vašich studentů, kdy učitelé mohou být bezpečně charakterizováni jako šašci a terče studentských vtípků. Pamatujte na to, že „pan Chips“ v podání Roberta Donata přebil v oskarové nominaci na nejlepšího herce v roce 1939 „Rhetta Butlera“ v podání Clarka Gablea (*Jih proti severu*).

Jsem s pozdravem a přeji hodně štěstí!

Stanley Motss (Producent), Wag-the-Dog Ltd., Hollywood, CA, USA